



Museum Forum 2017

Museum Education NOW!

Agenda, Practice, Conflict and Solution

แกะปมแก้ปัญหาทางการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ไทย

ความเป็นมา แนวคิด และประเด็นการประชุม

นับตั้งแต่การก่อตั้งสภาการศึกษาพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ หรือ ICOM ในปี 1946 นิยามของพิพิธภัณฑ์ได้ถูกปรับเปลี่ยนเรื่อยมา มีการขยายนิยามให้หลากหลายเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมมากขึ้น ในปี 1961 คำว่า “การศึกษา” ได้ถูกเพิ่มเติมเข้าไปในการให้นิยามพิพิธภัณฑ์ของ ICOM เช่นเดียวกัน ในปี 2012 UNESCO ได้เผยแพร่นโยบายเกี่ยวกับบทบาทของพิพิธภัณฑ์ด้านการศึกษาและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ ร่วมกับการดูแลรักษาวัตถุ การวิจัย การนำเสนอวัตถุต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์สามารถให้การศึกษาร้อยอย่างไร้ข้อจำกัดในฐานะตัวกลางระหว่างข้าวของทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม และผู้เข้าชม

พันธกิจทางสังคมของพิพิธภัณฑ์ในงานด้านการศึกษาสามารถนิยามได้ว่า คือการเก็บรักษาและการถ่ายทอดประสบการณ์ทางวัฒนธรรมแก่คนรุ่นต่อไป การพัฒนาระบบคุณค่า บรรทัดฐานสังคม คุณธรรม และความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรม จริยธรรม และธรรมชาติ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ (รวมถึงทักษะด้านการสื่อสาร) ผ่านรูปแบบที่เฉพาะของงานด้านการศึกษา

กล่าวได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของพิพิธภัณฑ์ โดยเฉพาะบทบาทด้านศึกษานั้นสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ทำให้พิพิธภัณฑ์ปรับตัวมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การรองรับสังคมพหุวัฒนธรรม การรองรับวิถีการเรียนรู้ใหม่ ๆ ด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ อาจกล่าวได้ว่า บทบาทด้านการให้การศึกษามuseum เป็นส่วนหนึ่งของตัวตนพิพิธภัณฑ์สมัยใหม่ที่สัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น งานด้านการศึกษาเป็นหน้าที่หลักที่เชื่อมระหว่างพิพิธภัณฑ์กับสังคม ดังจะเห็นได้จากการที่พิพิธภัณฑ์หลายแห่ง ได้สร้างโปรแกรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทัวร์ การท่องเที่ยวชุมชน การสร้างสื่อการเรียนรู้ที่สัมผัสจับต้องได้ โปรแกรมสำหรับครู โปรแกรมการเรียนรู้ออนไลน์ เป็นต้น ในส่วนของปฏิบัติการด้านศึกษาก็เกิดเครือข่ายเป็นชุมชนระดับนานาชาติของนักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ ระหว่างกลุ่มนักการศึกษา หรือนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์ขึ้นมาเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เช่น กลุ่ม Museum-Ed, Gulf Museum Educators Network, Museums Australia Education Network Victoria เป็นต้น ในมิติวิชาการก็เช่นกัน ประเด็นเรื่องการศึกษาถูกหยิบยกมาสำรวจ ทบทวนในการประชุมวิชาการอย่างจริงจัง เช่น ในปี 2015 Committee for Education and Cultural Action (CECA) ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการที่ก่อตั้งมาอย่างยาวนานใน ICOM ได้จัดการประชุมวิชาการทางด้านการศึกษาซึ่งสำคัญมากในชื่อว่า Museum Education and Accessibility: Bridging the Gaps

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของสังคมไทยนั้น แม้ว่าจะมีการลงทุน/ให้การสนับสนุนแหล่งเรียนรู้จำนวนมากเพื่อรองรับแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิต หากแต่ในแวดวงของพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ กลับไม่ค่อยเน้นบทบาทด้านการให้การศึกษาอย่างเป็นระบบ ข้อสังเกตนี้สะท้อนจากโครงสร้างองค์กรและโครงสร้างบุคลากรในหน่วยงานที่นับแห่งได้จะมีฝ่ายการศึกษาหรือนักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ ในระดับปฏิบัติการนั้นยังขาดความชัดเจนในบทบาท ตำแหน่งแห่งที่ และหน้าที่ของนักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ บทบาทด้านการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ยังสามารถพัฒนาเพื่อรองรับความสนใจและกลุ่มคนที่หลากหลายได้อีกมาก เป็นต้นว่า การทำงานกับคนในช่วงวัยต่าง ๆ คนต่างวัฒนธรรม คนที่มีข้อจำกัดทางร่างกาย คนที่เข้าไม่ถึงแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ในระดับมหภาคนั้น ยังขาดนโยบายที่เชื่อมโยงพิพิธภัณฑ์กับระบบการศึกษาหลัก ขาดการสนับสนุน เสริมศักยภาพ หรือพัฒนาพิพิธภัณฑ์เล็ก ๆ ที่ดำเนินการโดยเอกชนหรือชาวบ้านในฐานะหน่วยของการให้ความรู้ท้องถิ่น ให้สามารถสร้างเสริมการเรียนรู้ในระบบในสังคมได้อย่างยั่งยืน หรือแม้แต่ในมิติของการศึกษาตามอัธยาศัย พิพิธภัณฑ์ก็แทบไม่ได้อยู่ในวัฒนธรรมการเรียนรู้ของคนไทย

ประเด็นเรื่องการศึกษาและพิพิธภัณฑ์จึงเป็นเรื่องที่สำคัญ สำหรับสังคมที่ต้องการสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพตลอดชีวิตให้กับพลเมือง การประชุมวิชาการในครั้งนี้มุ่งหวังที่จะสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้นในบทบาทของนักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ มุ่งหวังที่จะสำรวจสถานะขององค์ความรู้และปฏิบัติการทางการศึกษา ทำความเข้าใจปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดต่าง ๆ ในบริบทของสังคมไทย และแสวงหาทางออกร่วมกันระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ

วันและเวลา

2-3 สิงหาคม 2560

สถานที่

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

รูปแบบของการจัดงาน

ปาฐกถา, การเสนอมผลงาน และการเสวนาโต๊ะกลม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมความรู้ด้านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์
2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์
3. เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน
4. เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์และนักการศึกษาในระบบการศึกษาหลัก

กลุ่มเป้าหมาย

1. นักการศึกษาด้านพิพิธภัณฑ์
2. นักการศึกษา
3. ผู้ออกแบบสื่อทางการศึกษา
4. นักวิจัย นักศึกษา
5. ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานพิพิธภัณฑ์
6. ที่เกี่ยวข้อง ๆ นักวิชาการด้านพิพิธภัณฑ์และด้านอื่น

เป้าหมาย

1. ผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ 200 คน
2. บทความย่อ/ บทความที่ร่วมเสนอในงานประชุม 20 เรื่อง

ผู้จัดงาน

ฝ่ายวิชาการ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.)
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

องค์กรร่วมจัด

1. กระทรวงวัฒนธรรม (-อยู่ระหว่างการประสานงาน-)
2. คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
5. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล
6. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
7. ศูนย์ภูมิภาคโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ในองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
8. องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงานด้านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์
2. เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์
3. เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์และนักการศึกษาในระบบการศึกษาหลัก
4. เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาในพิพิธภัณฑ์ไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

การรับบทคัดย่อ

ประเด็นที่ให้ความสนใจในการสำรวจ ถกเถียง และแบ่งปันประสบการณ์ มีดังต่อไปนี้

I งานการศึกษาของพิพิธภัณฑ์และความเชื่อมโยงกับระบบการศึกษาหลัก

ว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างระบบการศึกษาหลักและพิพิธภัณฑ์ในระดับต่างๆ

- การจัดการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา
- การทำงานร่วมกันระหว่างนักการศึกษาและครู
- การใช้พิพิธภัณฑ์เป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้ในระบบการศึกษา
- การจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ในช่วงวัยต่าง ๆ
- การจัดการเรียนรู้ให้พิพิธภัณฑ์ให้เป็นทางเลือกของระบบการศึกษา

II พิพิธภัณฑ์ในฐานะการศึกษานอกระบบ (non formal education, life-long learning) และแหล่งเรียนรู้ตาม อรรถศาสตร์

ในฐานะแหล่งเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์/แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต พิพิธภัณฑ์สามารถจัดการเรียนรู้ หรือร่วมเรียนรู้กับสังคมได้อย่างไร

- การจัดการเรียนรู้นอกระบบผ่านพิพิธภัณฑ์
- การสร้างการเรียนรู้ระหว่างพิพิธภัณฑ์และชุมชนลักษณะต่าง ๆ
- ข้อจำกัดและการส่งเสริมศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้นอกระบบสำหรับคนกลุ่มต่างๆ
- พิพิธภัณฑ์และการสร้างการเรียนรู้ให้กลุ่มครอบครัว เด็ก วัยรุ่น ผู้สูงวัย
- พิพิธภัณฑ์และการเข้าถึงกลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงพิพิธภัณฑ์ เช่น ผู้อพยพ คนชายขอบ คนด้อยโอกาส
- การสร้างการเรียนรู้ให้ผู้ที่มีข้อจำกัดทางกายภาพ

III การวิจัยและพัฒนา

การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ของพิพิธภัณฑ์ สามารถทำได้ในรูปแบบใดบ้าง

- การออกแบบโปรแกรมการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์
- การวัดผลการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์
- การวิจัยผู้ชม/การวิจัยโปรแกรมการศึกษา

IV บุคลากรด้านการศึกษาที่ปฏิบัติงานพิพิธภัณฑ์

สำรวจความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรที่ทำงานด้านการศึกษา ทั้งในพิพิธภัณฑ์เอง และระหว่างพิพิธภัณฑ์กับองค์กรประกอบอื่น ๆ ในสังคม

- บทบาทครูกับงานพิพิธภัณฑ์
- บทบาท/ การทำงานของนักการศึกษาในพิพิธภัณฑ์
- ภัณฑารักษ์กับนักการศึกษา

V พิพิธภัณฑสถานและการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

พิพิธภัณฑสถานสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสังคมได้อย่างไรบ้าง

- การสร้างพลังร่วมระหว่างพิพิธภัณฑสถานและชุมชนต่าง ๆ
- การสร้างการเรียนรู้ใน “คุณค่า” ต่าง ๆ เช่น ประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเท่าเทียม ความดี ความงาม ความเหลื่อมล้ำทางสังคม สิทธิมนุษยชน สิทธิชุมชน ฯลฯ

VI การใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้

ว่าด้วยแนวคิดและประสิทธิภาพในการใช้สื่อชนิดต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑสถาน/นิทรรศการ เช่น

- วัตถุจัดแสดง
- ดิจิทัล
- เกม
- ละคร
- สื่อเรียนรู้ที่จับต้องได้
- ภาพยนตร์
- สิ่งพิมพ์
- สื่อปฏิสัมพันธ์ (interactive media)
- สื่อออนไลน์

กำหนดการ

ส่งบทความย่อภาษาไทยในรูปแบบไฟล์ Microsoft Word ความยาวไม่เกิน 2 หน้า รูปแบบอักษร Cordia New ขนาดอักษร 16 ระบุรายละเอียด ดังนี้

- บทความย่อประกอบด้วย ชื่อหัวข้อ, จุดประสงค์การวิจัย, วิธีการศึกษา พร้อมผลและบทสรุป (ถ้ามี)
- ชื่อผู้เขียน ตำแหน่ง หน่วยงานต้นสังกัด หรือสถานศึกษา
- หมายเลขโทรศัพท์ติดต่อและอีเมล

ส่งบทความย่อมาที่ museumforum2017@gmail.com ภายในวันที่ 15 พฤษภาคม 2560 และจะประกาศตอบรับบทความย่อภายในวันที่ 5 มิถุนายน 2560 ทางอีเมลและเว็บไซต์ ผู้ได้รับการพิจารณาคัดเลือกเพื่อนำเสนอผลงาน ต้องส่งบทความขนาด 15-20 หน้า/โครงร่างการนำเสนอภายในวันที่ 7 กรกฎาคม 2560 ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความย่อและบทความที่เขียนขึ้นใหม่และไม่เคยเสนอหรือตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน

- ปิดรับบทความย่อ 15 พฤษภาคม 2560
- ประกาศผลตอบรับบทความย่อ 5 มิถุนายน 2560
- ประกาศกำหนดการประชุมฯ 5 กรกฎาคม 2560
- และเปิดลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม
- ส่งบทความ 15-20 หน้า/ โครงร่างการนำเสนอ 7 กรกฎาคม 2560
- การประชุมวิชาการ 2-3 สิงหาคม 2560



สอบถามเพิ่มเติม

ฝ่ายวิชาการ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ

ข้อมูลเพิ่มเติม โทร 02-225-2777 ต่อ 420 หรือ 081-927-9328 เวลา 10.00 น.-17.00 น.

e-mail : museumforum2017@gmail.com

www.museumsiam.org